

les alqueries pèdia

Fitxa per lesalqueriespèdia / Museu de memòria oral

Nom/Cognom	Rosa Ros Pons
Data de naixement	1949
Títol	<i>Rosa Ros, professora, primera regidora de les Alqueries</i>
Categories	Segregació, cultura, educació, política
Data i lloc de l'entrevista	Vídeo 1, professora: Divendres 30 d'abril de 2018, casa de l'entrevistada. Vídeo 2, regidora: Divendres 11 de maig de 2018, casa de l'entrevistada.
Entrevistador	Nelo Vilar
Enllaços	Vídeo 1, professora: https://youtu.be/rtepWkX_KzM Vídeo 2, regidora: https://youtu.be/ILcVRNRwpc
Extracte	https://youtu.be/5dhSPyUOMGQ

Vídeo 1: Rosa Ros Pons, professora

Sinopsi: Rosa Ros (1949) és una de les primeres estudiants universitàries del poble, professora vocacional, membre de la Comissió de Cultura de l'Associació de Veïns que va treballar per la Segregació de forma creativa. És coautora de l'Himne a les Alqueries.

Resum / Transcripció:

Rosa Ros Pons ens està contant com li agradava el seu carrer [el pany de Lloreta], ara avinguda José Izquierdo, i com se'n va vindre cap a l'actual centre del poble quan van faltar els seus pares, encara joves, amb 8 mesos de diferència. En aquell carrer trobem el xalet d'Adela, amb la llegenda associada, i altres casetes modernistes com el xalet del Bassero de molt d'interès. Al poble hi ha cases interessants, modernistes o d'estil rural tradicional.

Va nàixer a Borriana el 1949, però als 3 mesos ja van vindre a les Alqueries. Els pares són alquerieros, son pare Pau de la família dels Paus.

Li preguntem si sap alguna cosa de la tradició carlista. A sa casa no se'n parlava. Son pare era collidor, **[5 min.]** cap de quadrilla, i sa mare treballava a l'*almacén*. Havien sigut ferroviaris i havien tingut un "kilomètric", una cartilla per viatjar en tren a baix preu.

La seua carrera va ser vocacional, li ha agradat ensenyar i ha gaudit del treball. Menys li agradaven les reunions i la burocràcia. Va estudiar història però sempre ha donat llengua i valencià quan no hi havia professors d'este idioma.

Diu que és una de les primeres estudiants del poble, els seus pares tenien il·lusió que estudiara. Als 11 anys la van enviar a Bilbao a un col·legi intern, que podien pagar. Va fer Filosofia i lletres a València i es va especialitzar en Història. Volia anar a Salamanca però no hi havia mitjans. **[10 min.]** Venia quan se'n pujava un tio. Va estudiar al carrer de la Nau abans que trasladaren les facultats a laavinguda Blasco Ibáñez.

Els estius els passava donant classes particulars, i només acabar es va posar a treballar per ajudar en casa. Passava hores en biblioteques, fent fitxes.

En acabar va fer algunes entrevistes i en setembre va començar a treballar al Centre en què ha passat més de quaranta anys. De vegades ha lamentat no haver fet unes oposicions per tindre més seguretat, però vist des de hui, que ja està jubilada, veu que ha estat molt a gust, i ha sigut en un centre concertat religiós. De fet els últims anys s'ho van deixar les monges i pensa que va anar a pitjor.

Mentrestant ella ha viscut sempre a les Alqueries, no ha sentit la necessitat de fugir del poble, potser perquè era un altre moment i hi havia menys opcions. Té un nebot a Mèxic i **[15 min.]** una a Barcelona, però abans no tenien estes facilitats. Lamenta no saber idiomes més enllà de poder llegir en francès. Aleshores no es practicava com ara. A canvi va treballar enseguida, ha estat molt a gust i ha tingut molt d'afecte dels seus alumnes. Quan notava el seu interès en allò que deia es creixia. Va passar de donar història a llengua i literatura perquè una directora li ho va canviar al no poder explicar les oracions compostes...

Passem a parlar del seu paper en l'Associació de Veïns prèvia a la Segregació. Ella va estar en la Comissió de Cultura; des d'ahí van aconseguir que es fera un himne, tenien grup de teatre, van eixir a fer fotos de tots els pobles de la província i les van exposar... Era apassionant. Ho recorda amb molta alegria; es reunien després de sopar, després del treball.

Rosa és coautora de l'Himne a les Alqueries, amb Batiste Balaguer. Ens diu que ella té les seues poesies que no ha llegit ningú, que pertanyen a la seua vida íntima, i que no vol compartir. Quan es va fer la convocatòria per fer l'Himne en va fer unes quantes i en va presentar una. Després, des de la Comissió de Cultura van estar buscant qui li posara música, van contactar amb la dona de Rafael Trabucchelli, **[20 min.]** que era de les Alqueries, i li ho va demanar al seu marit, que va acceptar. Tant ella com Batiste i Trabucchelli tenen un contracte amb Hispavox, amb totes les condicions estipulades. Trabucchelli era director artístic i fundador d'Hispavox, que portava a Miguel Ríos, Raphael, Mari Trini... Cap dels himnes fets en aquells primers anys de democràcia té un compositor com ell. A l'aniversari de la Mare de Déu dels Dolors també va fer un poema i la van distingir. La seua vocació frustrada és la d'escriptora.

Rosa va anar a l'escola de la Plaça, on està la biblioteca, en temps on estaven separats xics i xiques. Les classes agrupaven xiquetes de distintes edats, ella hi va anar fins als 11 anys. A les xiquetes les treien prompte d'escola per anar a treballar, perquè no era obligatori. Es diu molt orgullosa dels professors que ha tingut, començant pels mestres de la seua infància. Ens

anomena a Doña Dorotea, que li agradava molt i amb qui va avançar molt. Ens conta una anècdota de Doña Dorotea posant-li problemes “de quinze operacions”, i que a ella només li n’eixien 14... A l’aula, mesclant xiquetes de distintes edats, podien ser 45 persones, per exemple. La mestra venia de Vila-real cada dia. **[25 min.]** Després va anar a fer primer de batxiller a Bilbao i després al Col·legi Menor de Castelló va fer fins a cinquè de batxiller. Al Col·legi menor menjaven, dormien i anaven a estudiar a l’institut Francisco Ribalta. A continuació d’això van construir l’institut de Vila-real i ahí va fer 6é i el preuniversitari, i a continuació el cinc anys d’universitat. Recorda l’escola digna, i li agraeix que gràcies a això va estudiar; en aquell moment no eren conscients de si faltaven mitjans o no, potser no era un ensenyament molt sofisticat o atent a les diferències però estava bé. Ens conta que ella ha tingut fins a 53 alumnes en un aula i que posava activitats de recuperació als més endarrerits, reforçava als més llargs... Això quan era xiqueta no es feia.

La sensació de discriminació ens l’explica dient que si s’havia de fer una infraestructura es feia al centre de Vila-real. Era de llei que un dia este apèndix s’haguera de separar, per això ací anaven tots a una. Ens comenta també que als alquerieros, quan anaven a pagar la contribució, els posaven a la cua dels forasters.

Parlem de l’alt associacionisme del poble; **[30 min.]** es van associar per dur l’aigua potable, es van fer el cementeri, motors de reg, caixa rural... Sobre la Caixa Rural fem menció a l’entrevista a Vicent Ros, tio d’ella, que també va estar a la Comissió de Cultura.

Vídeo 2: Rosa Ros, regidora

Sinopsi: Rosa ens parla de les circumstàncies i del seu treball com a regidora de l’Ajuntament en les dos primeres legislatures com a municipi, en una època quasi heroica de creació d’infraestructures físiques i simbòliques.

Resum / Transcripció:

Fem una sessió de l’entrevista exclusivament per a parlar de la seua etapa com a Regidora de Cultura en les dos primeres legislatures del nou municipi, un moment en què, amb el precedent de la Gestora, havia d’inventar de bell nou les institucions locals i fins i tot la pròpia idea de poble.

Comencem parlant del seu pas pel moviment per la segregació, quan ella era molt joveneta. Ens recorda que ha hagut tres expedients de segregació. L’expedient amb què es va aconseguir la Segregació el va aprovar el Consell d’Estat i després ho confirmaria el Tribunal Suprem; el dia que es va aconseguir, un 25 de juny de 1983 estava tot el poble a la Plaça, un fet molt impressionant. A partir d’ahí es va constituir una Junta Gestora. L’Expedient de Segregació portava els noms dels que havien de ser regidors, i ahí ja anava ella de número dos: van fer una votació entre ells per a la Corporació Municipal Provisional, a la que votava la gent sense que ningú no presentara una candidatura.

Però, quan es va concedir la Segregació des de la Diputació els van dir que no, que els regidors es designarien proporcionalment segons els últims resultats electorals al municipi (PP i PSOE). Es dona la circumstància que en aquelles eleccions es va decidir que no es votara, i l’abstenció es va seguir massivament, només uns pocs van anar a votar, i van ser ells els que van decidir el

color polític de la Gestora: 6 del partit socialista i 5 del partit popular. A les eleccions de 1985 ja van eixir 3 del PP, 3 del CDS i 5 del PSOE. Per aliances entre els dos primers van fer equip de govern CDS i PP [amb alcalde del CDS], i els primers quatre anys li van resultar apassionants, de conselleria en conselleria, buscant subvencions per a urbanisme i la resta de les àrees.

La fisonomia del poble va canviar totalment i es sent molt orgullosa d'eixos anys. Van treballar molt. **[5 min.]** D'ahí va eixir el poliesportiu, es va remodelar l'ajuntament, la plaça Major... L'edifi de l'Ajuntament ja l'havia comprat la Junta Gestora (l'ajuntament més bonic de la Plana) i es va condicionar. La via Augusta... A la segona legislatura ja es va executar tot el que s'havia mamprès en la primera, i la gent ho va agrair, perquè el CDS va passar de tres regidors a sis, i a onze vots d'aconseguir el seté. Parlem que la gent ho va agrair, fins i tot gent de distintes tendències polítiques, i Rosa diu que va entrar més per treballar pel seu poble que per una tendència política.

Li preguntem per la forma de gestionar les relacions amb els nombrosos col·lectius del poble. Recorda haver redactat les clàusules que havien de regir les relacions entre la banda de música i l'Ajuntament, i hi havia bones relacions i es recolzava les activitats del grup de dansa el Replà, el Centre Aragonés, les Ames de Casa, associació de Pensionistes i Jubilats... Els invitaven cada any al dia de la seua festa i Rosa anava a dinar amb ells... Era bonic, i poc a poc d'anaven consolidant relacions.

Rosa portava Cultura, Educació i Serveis Socials, que també es van muntar en eixe moment, compartits amb l'Ajuntament de Betxí perquè hi havia pocs diners. Ell no portava la regidoria de festes però col·laborava molt amb ella. Són regidories que li agradaven molt, de fet ja estava a la Comissió de cultura de l'Associació de Veïns i era com continuar amb allò des d'una posició en què podia treballar molt més. També recorda amb estima el treball en aquell Comissió: l'exposició de fotografia dels 142 pobles de la província i tants altres. I després, en Educació, com que ella era professora coneixia les possibles necessitats. No li agradava el tema de manteniment: voreres trencades i coses que havia de passar al regidor d'Urbanisme. **[10 min.]** Era il·lusionant.

Ens conta la gestió de l'escut del poble: ara que ja tenien l'Himne fet havien de dissenyar l'escut municipal. Va convocar dos persones de cada un dels partits polítics a l'Ajuntament perquè hi haguera l'aportació de totes les tendències polítiques. Amb les idees aportades van anar a la Real Acadèmia de la Història, a Madrid, es van reunir amb el seu director i van veure que no podien dibuixar el que vulgueren, que s'havien de cenyir a unes lleis heràldiques. Amb eixies idees van anar a València, a parlar amb un tal Santos, expert universitari en heràldica. Algú li havia dibuixat tres grups de casetes per representar els tres poblats, Bellaguarda, Bonretorn i Bonastre, amb un espai verd pels tarongers i la quadribarrada pels drets aportats pel rei Jaume I. L'heraldista els va dir que no podien dibuixar això: en heràldica una poblats es representa amb una tira de casetes, que en principi no li agradaven gens. Va ser molt curiós ficar-se en el món de l'heràldica perquè fins i tot els colors tenen el seu nom. Els elements eren el verd dels tarongers, les quatre barres i els tres poblats. El dia de la inauguració el van fer amb flors, li van posar la cortineta per a descobrir-lo, i a les autoritats que van anar-hi els van regalar un plat amb l'escut municipal. D'açò també té una anècdota curiosa: a la gent quan el va veure li va fer il·lusió tindre'l en casa s'havia demanat a Ribesalbes, a alguna casa de ceràmica, i Rosa va proposar que els interessats s'apuntaren i ells els faria una còpia. Però el secretari de l'Ajuntament li va dir que això no es podia fer, que ella no podia vendre plats. **[15 min.]** Sense beneficis però venia plats. A la fi Miguel [*Montes Miró, alcalde durant quatre*

legislatures] li va dir que alguna funcionària apuntara a la gent i després, sense explicacions ni rebuts, els los donarien.

També va iniciar el disseny de la bandera, però això ja es va fer en la legislatura següent, quan ella ja no estava.